FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT FRANCIS G. JACOBS

föredraget den 10 juli 1997 *

1. År 1993 ställde Hessisches Finanzgericht i målet *Neckermann Versand* [1] frågan till domstolen, huruvida vissa damplagg vid tulltaxeklassificering skulle anses som pyjamas. Frågan var i sina huvuddrag huruvida det för att plaggen i fråga skulle anses som pyjamas var nödvändigt att de att döma av sitt utseende var avsedda att bäras uteslutande i sängen, eller om det var tillräckligt att de, förutom att ha andra användningsområden, kunde bäras även i sängen. Domstolens svar var att inte endast plagg som att döma av sitt utseende var avsedda att bäras uteslutande i sängen utan även plagg som användes huvudsakligen i det syftet, måste betraktas som pyjamas.

2. Förevarande mål rör en närliggande fråga. Tyska Bundesfinanzhof (Federala finansdomstolen) har till domstolen hänskjutit frågan huruvida uttrycket "nattlinnen" i den mening som avses i undernummer 60.04 B IV b.2 bb i den version av Gemensamma tulltaxan som gällde år 1985 [2] skall tolkas så, att det omfattar uteslutande "andra slags" plagg som genom sina egenskaper utan tvekan är avsedda att bäras endast som nattdräkter, eller om uttrycket skall tolkas så, att det även omfattar plagg som att döma av sitt utseende är avsedda att huvudsakligen men inte uteslutande bäras i sängen.

3. Undernumret i fråga lyder:

"60.04 Underkläder av trikå, varken elastiska eller gummerade:

...

B. Andra slag

...

IV. Andra slag:

...

b) Av syntetfibrer:

...

2. för kvinnor, flickor och spädbarn

...

bb) Nattlinnen

..."

Målet vid den nationella domstolen

4. Frågan har uppkommit i ett mål mellan Wiener S. I. GmbH (nedan kallat Wiener) och Hauptzollamt (huvudtullkontoret)

* Originalspråk: engelska.

1 — Dom av den 9 augusti 1994 i mål C-395/93 (Rec. 1994, s. I-4027).

2 — Rådets förordning (EEG) nr 950/68 av den 28 juni 1968 om Gemensamma tulltaxan, (EGT L 172, s. 1, fransk version; vid översättningen fanns ingen svensk version att tillgå), ändrad genom rådets förordning (EEG) nr 3400/84 av den 27 november 1984 (EGT 1984 L 320, s. 1).

Emmerich. Målet gäller import av textilplagg från Thailand som ägde rum år 1985. Wiener tulldeklarerade plaggen som "nattlinnen för kvinnor" enligt undernummer 60.04 B IV b.2 bb i Gemensamma tulltaxan. Plaggen övergick därefter till fri omsättning på den grunden och avräknades från tullkvoten för nattlinnen. Emellertid kom Hauptzollamt efter därpå följande undersökning av importen till den åsikten att varorna var "klänningar" och omfattades av undernummer 60.05 A II b.4 cc.22 . Hauptzollamt företog därför uppbörd i efterhand av tull enligt en högre taxa.

5. Wiener väckte talan mot beslutet vid Finanzgericht (finansdomstolen), som i sitt avgörande har beskrivit varorna som lätta plagg av tyg (blandade bomullsfibrer bestående till 65 procent av polyester och till 35 procent av bomull) avsedda att täcka överkroppen, vilka är av vid modell, har båtringning, är kortärmade eller ärmlösa, knälånga eller når till halva låret, tryckta och med knytskärp. Av beslutet framgår att privata experter har betraktat plaggen som nattlinnen med hänsyn till deras egenskaper och användning. Emellertid gav enligt Finanzgericht snittet och utseendet anledning att anse att plaggen även kunde bäras som fritidskläder. Finanzgericht uteslöt dem därför från klassificering som nattlinnen på den grunden att endast plagg som kan bäras uteslutande i sängen utgör nattlinnen från tulltaxesynpunkt. Den gjorde detta på grundval av en tidigare dom av Bundesfinanzhof [4], där det ansågs att nattlinnen i den mening som avses i undernummer 61.08 i den version av Gemensamma tulltaxan som var giltig år 1989 [5] var plagg som var avsedda att enbart bäras som nattdräkter. Wieners talan vid Finanzgericht hade därför ingen framgång.

6. Wiener överklagade domen beträffande en fråga om lagtolkning till Bundesfinanzhof, som i beslutet om hänskjutande har angett att den skulle ha fastställt Finanzgerichts dom om inte EG-domstolens dom i målet Neckermann Versand hade funnits. I denna fastslog domstolen, som ovan nämnts, att tulltaxenumret i fråga "måste tolkas så, att det inte bara avser två trikåplagg som på grund av sitt utseende skall användas endast i sängen utan att också ensembler som används huvudsakligen för detta syfte måste anses som pyjamas." Bundesfinanzhof undrar huruvida förevarande mål skall avgöras

3 — Undernumret lyder:
"60.05 Överplagg och andra artiklar, stickade eller virkade, varken elastiska eller gummerade
A. Överplagg och klädtillbehör:
...
II. Andra slag:
...
b) Andra slag:
...
4.Övriga överplagg:
...
cc) Klänningar:
...
22. Av syntetiska textilfibrer"

4 — Dom av den 21 augusti 1990, VII K 16— 26/89, BFH/NV 1991, 422.

5 — Rådets förordning (EEG) nr 2658/87 av den 23 juli 1987 om tulltaxe- och statistiknomenklaturen och om Gemensamma tulltaxan (EGT L 256, s. 1), ändrad genom kommissionens förordning (EEG) nr 3174/88 (EGT 1988 L 298, s. 1, fransk version; vid översättningen fanns ingen svensk version att tillgå).

på samma sätt med hänsyn till att pyjamas upptas i Gemensamma tulltaxan vid sidan om nattlinnen (även om förevarande mål gäller taxenumreringen år 1985, medan Neckermann Versand gällde taxenumreringen år 1988 och 1989). Bundesfinanzhof har därför beslutat att hänskjuta denna fråga för förhandsavgörande.

7. Innan frågan behandlas vill jag ta upp ett allmänt problem angående samarbetet mellan nationella domstolar och EG-domstolen enligt artikel 177 i fördraget.

Uppgiftsfördelningen enligt artikel 177 i fördraget

8. Förevarande mål aktualiserar enligt min åsikt den mer allmänna frågan om den lämpliga fördelningen av uppgifterna mellan EG-domstolen och de nationella domstolarna. Min utgångspunkt i frågan är den följande.

9. Å ena sidan står det, till följd av domstolens rättspraxis om hänskjutande av frågor om tolkning av gemenskapsrätten, utom tvivel att Bundesfinanzhofs begäran om förhandsavgörande kan tas upp till sakprövning. Den gäller en fråga om tolkningen av ett undernummer i Gemensamma tulltaxan, vilken ingår i en förordning som har utfärdats av rådet och således i en rättsakt från institutionerna. Vid ett flertal tillfällen har domstolen tolkat de efterföljande förordningarna angående Gemensamma tulltaxan i syfte att uppnå en enhetlig tolkning av bestämmelserna i dessa förordningar, vilken är nödvändig inte bara för att det är fråga om gemenskapslagstiftning som är direkt tillämplig i alla medlemsstaterna utan också för att säkerställa en enhetlig tillämpning av Gemensamma tulltaxan och således undvika snedvridning av handeln. Enligt artikel 177 tredje stycket förefaller Bundesfinanzhof nämligen vara tvungen att hänskjuta frågan om nattlinnen till domstolen, eftersom Bundesfinanzhofs dom inte kan överklagas. Beslutet om hänskjutande är dessutom välmotiverat och framlägger relevanta omständigheter och rättsfrågor på ett exemplariskt sätt.

10. Ändå måste enligt min mening frågan ställas, huruvida det är lämpligt — särskilt huruvida det i dag fortfarande är lämpligt med tanke på den utveckling jag nedan skall nämna — att begära ett förhandsavgörande av domstolen i alla de fall då en fråga kan uppkomma om tolkning av gemenskapsrätten.

11. Förevarande mål är ett utmärkt exempel på ett fall då det kan ifrågasättas om det är

lämpligt att blanda in domstolen. En lösning kan åstadkommas genom en omprövning av domstolens roll när den tolkar gemenskapsrättsliga regler och av de nationella domstolarnas roll när de tillämpar dessa regler på de faktiska omständigheterna i ett enskilt mål.

12. Alltsedan de första hänskjutandena som domstolen mottog har den betonat att dess behörighet enligt artikel 177 i fördraget är begränsad till att tolka gemenskapsrättsliga regler och att den inte är behörig att bedöma de faktiska omständigheterna i målen. [6] De faktiska omständigheterna (och de relevanta bestämmelserna i nationell rätt) måste fastställas av den hänskjutande domstolen, och det är den domstolen som avgör målet genom att i nödvändig omfattning tillämpa den tolkning som domstolen har gjort av de relevanta bestämmelserna i gemenskapsrätten.

13. Emellertid är domstolens inställning till denna distinktion pragmatisk. Den kännetecknas inte av någon överdriven formalism. Ofta frågar till exempel en nationell domstol domstolen huruvida en viss bestämmelse i nationell rätt är förenlig med gemenskapsrätten, en fråga som domstolen inte kan besvara som sådan, utan som den vanligen omformulerar till en fråga om tolkning av gemenskapsrätten. [7] Denna sedvana styrs av principen att domstolen så mycket som möjligt skall hjälpa den hänskjutande domstolen genom att ge den ett svar som gör det möjligt för den att döma i saken. Vidare är domstolens inskärpande, särskilt under senare år, av att den hänskjutande domstolen är skyldig att upplysa domstolen om det hänskjutna målets rättsliga och faktiska sammanhang [8] också utan tvekan ett utslag av den principen. Det är inte domstolens uppgift att meddela förhandsavgöranden som endast innehåller abstrakta tolkningar av gemenskapsrättsliga bestämmelser, som kan vara av ringa betydelse för att lösa tvisten i fråga. [9] Snarare är det domstolens uppgift att ge en tolkning som är anpassad efter den hänskjutande domstolens behov.

14. Det kan inte råda några tvivel om att denna inställning principiellt är korrekt. Den överensstämmer med samarbetsandan mellan domstolen och de nationella domstolarna, med domstolens uppgift att döma snarare än att ge icke-bindande rättsliga yttranden och med kravet på en enhetlig tolkning och tillämpning av gemenskapsrätten.

6 — Dom av den 27 mars 1963 i förenade målen 28/62, 29/62 och 30/62, Da Costa en Schaake, Meijer och Hoechst mot Nederländerna (Rec. 1963, s. 59), punkt 76. Se beträffande tullklassificering dom av den 14 juli 1971 i mål 12/71, Henck (Rec. 1971, s. 743), punkterna 2 och 3.

7 — Se för senare exempel dom av den 15 maj 1997 i mål C-250/95, Futura Participation mot Administration des Contributions (REG 1997, s. I-2471), och dom av den 29 maj 1997 i mål C-329/95, VAG Sverige (REG 1997, s. I-2675).

8 — Se bland annat dom av den 26 januari 1993 i förenade målen C-320/90, C-321/90 och C-322/90, Telemarsicabruzzo m. fl. (Rec. 1993, s. I-393), punkt 6, och besluten av den 19 mars 1993 i mål C-157/92, Banchero (Rec. 1993, s. I-1085), punkt 4, och av den 9 augusti 1994 i mål C-378/93, La Pyramide (Rec. 1994, s. I-3999), punkt 14, och av den 23 mars 1995 i mål C-458/93, Saddik (REG 1995, s. I-511), punkt 12.

9 — Se även domarna av den 16 december 1981 i mål 244/80, Foglia (Rec. 1981, s. 3045) och av den 16 juli 1992 i mål C-83/91, Meilicke (Rec. 1992, s. I-4871).

15. Emellertid har domstolens inställning den nackdelen att domstolen drar till sig ett mycket stort antal tolkningsfrågor. Varje "tillämpning" av en lagbestämmelse kan anses ge upphov till en fråga om "tolkning" — även om svaret på frågan om tolkning kan förefalla uppenbart. [10] Alla nationella domstolar som skall avgöra en tvist angående tillämpning av gemenskapslagstiftning kan hänskjuta en fråga som, om den är någorlunda välformulerad, domstolen är tvungen att besvara efter det att hela förfarandet har haft sin gång. Det kommer att vara på detta sätt även när frågan i stort sett liknar en tidigare fråga — den hänskjutande domstolen (eller parternas advokater) kan alltid försöka göra en skillnad mellan omständigheterna i målen. Det kommer också att vara så till och med när frågan lätt och med ringa utrymme för rimliga tvivel kan besvaras på grundval av existerande rättsfall. Även här kan omständigheterna vara olika, eller det kan tänkas att ett särskilt villkor som ålades i tidigare rättsfall ger upphov till en ny rättslig tvist och anses behöva ytterligare förklaringar. [11] Nettoresultatet härav är att domstolens ingripande kan begäras i alla mål som gäller en fråga om gemenskapsrätt i alla domstolar i alla medlemsstaterna. Det är uppenbart att domstolen inte skulle kunna klara av ett så stort antal mål som då skulle uppstå.

16. Förevarande mål visar också att inte heller en väldigt specifik dom alltid förebygger behovet av ytterligare hänskjutanden. Som redan nämnts är förevarande mål en fortsättning på målet Neckermann Versand [12], där domstolen beslutade om en viss tolkning av undernumret "pyjamas" i Kombinerade nomenklaturen som skulle följa av tullmyndigheterna i samtliga medlemsstater. Emellertid utesluter den omständigheten att denna tolkning har gjorts inte att det kan uppkomma nya tvister. I sin tur kan dessa nya tvister alltid anses ge upphov till en ny fråga om tolkning. Parterna kan till exempel ställa frågan: "Är det av betydelse för bedömningen av huruvida vissa klädesensembler är klart avsedda att bäras huvudsakligen i sängen att det på plaggen finns bilder eller teckningar som visar strand- och semesterscener?" Den nationella domstolen kan övertalas att hänskjuta den frågan till domstolen såsom en ytterligare tolkningsfråga avseende undernumret "pyjamas". Enligt den hållning som den hittills har haft skulle domstolen försöka ge ett exakt svar på den frågan.

10 — "Innan en bestämmelse kan tillämpas i ett enskilt fall, är det alltid från logisk och praktisk synpunkt nödvändigt att fastställa dess innebörd och räckvidd, utan vilka det är omöjligt att bedöma om den är tillämplig på fallet i fråga eller från dess lydelse dra alla slutsatser som behövs i det fallet. Det kan försöksvis uttalas att när en bestämmelse tillämpas är dess tillämpning och tolkning sammanvävda och flyter ihop, men det är otänkbart att en bestämmelse skulle tillämpas utan att det fanns behov av att tolka den, såvida inte betydelsen av ordet 'tolkning' förvrängs till att ge den uppfattningen att en svårighet nödvändigtvis föreligger", generaladvokat Capotortis förslag till avgörande i mål 283/81, CILFIT och Lanificio di Gavardo (Rec. 1982, s. 3415, särskilt s. 3436).

11 — Se till exempel dom av den 11 juli 1996 i förenade målen C-427/93, C-429/93 och C-436/93, Bristol-Myers Squibb (REG 1996, s. I-3457).

12 — Ovan, fotnot 1.

17. Inför detta problem anser jag det inte lämpligt, eller för den delen möjligt, för domstolen att fortsätta att ge fullständiga svar på alla hänskjutna frågor som genom advokaters och domares kreativitet är utformade som frågor om tolkning, även om hänskjutandet i ett enskilt fall bättre kan betecknas som en fråga om tillämpning än som en fråga om tolkning av lagen. Emellertid skulle det rätta svaret härpå inte vara att avvisa fler hänskjutna frågor. När en hänskjutande domstol på vederbörligt sätt har omvandlat en fråga om gemenskapsrätt till en tolkningsfråga är domstolen i princip tvungen att svara.

18. Den enda lämpliga lösningen förefaller mig vara ett större mått av återhållsamhet både från de nationella domstolarnas sida och från domstolens sida.

19. Såvitt gäller nationella domstolar måste det skiljas mellan domstolar som enligt artikel 177 andra stycket har ett fritt skön att bedöma huruvida hänskjutande skall ske och de domstolar som utgör sista instans och därför är tvungna att besluta om hänskjutande. I förevarande mål är det fråga om en domstol som måste anses som sista instans, och jag skall nedan behandla omfattningen av skyldigheten att hänskjuta i ett sådant fall.

20. I fall, då en domstol inte är sista instans och har ett fritt skön att hänskjuta eller inte, har domstolen alltid ansett att utövningen av det skönet är en fråga för den hänskjutande domstolen ensam och ifrågasätter normalt inte det lämpliga i att hänskjuta. Emellertid står det klart att ett hänskjutandes lämplighet kan bedömas med hänsyn till syftet med artikel 177, som är att säkerställa att gemenskapsrätten är densamma i alla medlemsstater. [13] Ett hänskjutande torde vara lämpligast när frågan är av allmän betydelse och när avgörandet sannolikt kan främja en enhetlig rättstillämpning i hela Europeiska unionen. Ett hänskjutande är minst lämpligt när det finns en fast rättspraxis som lätt kan överföras till omständigheterna i det aktuella målet. Mellan dessa extrema fall finns naturligtvis ett stort antal möjligheter. Ändå skulle de nationella domstolarna själva på ett vederbörligt sätt kunna bedöma om det är lämpligt att hänskjuta, och domstolen skulle, även om den vidhöll att beslutet att hänskjuta uteslutande ligger inom de nationella domstolarnas skön, kanske kunna ge viss informell ledning och på detta sätt i lämpliga fall uppmuntra de nationella domstolarna till återhållsamhet.

21. Vad gäller återhållsamheten från domstolens sida, kan det, även om det hade varit

13 — Se dom av den 16 januari 1974 i mål 166/73, Rheinmühlen, (Rec. 1974, s. 33), punkt 2.

möjligt för domstolen att fullständigt besvara alla frågor i framtiden, betvivlas om detta fortsättningsvis kommer att vara önskvärt. På vissa av gemenskapsrättens områden, där det redan finns en fast rättspraxis, kan en ökad förfining av rättspraxis sannolikt snarare leda till minskad rättssäkerhet än till ökad. Jag anser att domstolen på sådana områden skulle kunna förklara att den i princip har utfört sin uppgift att ge en enhetlig tolkning, i det att de grundläggande tolkningsprinciperna eller tolkningsreglerna har fastlagts i tillräcklig grad för att de nationella domstolarna själva skall kunna avgöra målen. Tulltaxeklassificeringen är, som jag skall försöka visa nedan, ett gott exempel på ett sådant område. Som jag också skall visa finns det emellertid även andra områden där domstolen på ett ändamålsenligt sätt skulle kunna inta en liknande hållning. En sådan förklaring om återhållsamhet skulle inte leda till ett beslut om avvisning. Det skulle framläggas som ett svar till den hänskjutande domstolens fråga, men svaret skulle inte vara specifikt. Det skulle endast erinra om principerna och reglerna för tolkning, som har utvecklats i tidigare rättspraxis och skulle låta den nationella domstolen besluta i den särskilda fråga inför vilken den står. Domstolen skulle också kunna klargöra att den meddelade en allmän dom som inte var avsedd att angå endast det särskilda fallet varom det var fråga utan av andra nationella domstolar kunde betraktas som måttstock för framtida mål och för att avgöra huruvida något ytterligare hänskjutande skulle ske. Domen skulle inte avskära de nationella domstolarna från möjligheten att fatta nya beslut om hänskjutande på det särskilda område inom vilket domstolen har varit återhållsam. Nya hänskjutanden skulle inte vara otillåtna, men domstolen skulle inte ta omständigheterna i det enskilda fallet under beaktande om det inte visades att en ny principfråga hade uppstått, utan skulle endast hänvisa till existerande rättspraxis. Det skulle förmodligen vara möjligt att finna sätt att göra detta mycket snabbt.

Återhållsamhet och tulltaxeklassificering

22. Vad skulle den föreslagna inställningen innebära på tulltaxeklassificeringens område, [14] och vilka skulle verkningarna av återhållsamheten bli på tillämpningen av Gemensamma tulltaxan?

23. En undersökning av domstolens rättspraxis angående tulltaxeklassificering visar att det i huvudsak finns tre typer av mål som domstolen har behandlat.

24. En typ av mål gäller giltigheten av vissa förordningar om klassificering som kommis-

14 — Angående tulltaxeklassificering, se allmänt J.-R. Nassiet, *La réglementation douanière européenne*, 1988, s. 44—53, D. Lasok, *The Customs Law of the European Economic Community*, Andra upplagan, 1990, Deventer, s. 194—216, P. Vander Schueren, "Customs classification: One of the cornerstones of the Single European market, but one which cannot be exhaustively regulated", 28 *CMLRev* (1991), s. 855, E. Vermulst, "EC customs classification rules: Should ice cream melt?", 15 *Michigan Jounal of International Law* (1994), s. 1241, P. Witte and H. M. Wolffgang, *Lehrbuch des europäischen Zollrechts*, Andra upplagan, 1995, Berlin, s. 319—353, C. J. Berr och H. Trémeau, *Le droit douanier*, Fjärde upplagan, 1997, Paris, s. 106—113.

sionen har antagit. [15] Enligt artikel 9.1 a, b, d, och e i rådets förordning nr 2658/87 [16] är kommissionen behörig att enligt bestämmelserna om förfarandet i artikel 10 vidta åtgärder beträffande:

"a) Tillämpning av den kombinerade nomenklaturen och Taric särskilt beträffande:

— klassificeringen av varor i de nomenklaturer som avses i artikel 8,

— de förklarande kommentarerna.

b) Ändringar av den kombinerade nomenklaturen för att tillgodose ändrade behov vad gäller statistik eller handelspolitik.

...

d) Ändringar av den kombinerade nomenklaturen och anpassningar av tullsatser i enlighet med de beslut som fattats av rådet eller kommissionen.

e) Ändringar av den kombinerade nomenklaturen för att anpassa denna i enlighet med teknologisk eller kommersiell utveckling eller för harmonisering eller förtydligande av texter."

Giltigheten av sådana åtgärder kan ifrågasättas, eftersom, även om rådet har givit kommissionen, som agerar i samarbete med tullexperter i medlemsstaterna, ett stort utrymme för fritt skön att bestämma innehållet i tullnumren, kommissionens behörighet att vidta dessa åtgärder inte ger kommissionen någon behörighet att ändra tullnumren, som har bestämts på grundval av det harmoniserade system som har upprättats genom Internationella konventionen om systemet för harmoniserad varubeskrivning och kodifiering, [17] vars innebörd gemenskapen enligt artikel 3 har förbundit sig att inte ändra. [18]

15 — Se till exempel domar av den 28 mars 1979 i mål 158/78, Biegi (Rec. 1979, s. 1103), av den 8 februari 1990 i mål C-233/88, Van de Kolk (Rec. 1990, s. I-265), av den 18 september 1990 i mål C-265/89, Vismans Nederland (Rec. 1990, s. I-3411), av den 16 december 1992 i mål C-194/91, Krohn (Rec. 1992, s. I-6661), av den 13 december 1994 i mål C-401/93, Goldstar Europe (Rec. 1994, s. I-5587) och av den 13 februari 1996 i mål C-143/93, Van Es Douane Agenten (REG 1996, s. I-431).

16 — Rådets förordning (EEG) nr 2658/87 av den 23 juli 1987, ovan, fotnot 5. Se tidigare artikel 3 i rådets förordning (EEG) nr 97/69 av den 16 januari 1969 om åtgärder som skall vidtas för en enhetlig tillämpning av nomenklaturen i Gemensamma tulltaxan (EGT L 14, s. 1).

17 — Sluten i Bryssel den 14 juni 1983 och godkänd för gemenskapens del genom rådets beslut 87/369/EEG av den 7 april 1987 (EGT L 198, s. 1).

18 — Dom av den 14 december 1995 i mål C-267/94, Frankrike mot kommissionen (REG 1995, s. I-4845), punkterna 19 och 20.

25. Det står klart att den föreslagna återhållsamheten inte kan tillämpas på detta slags mål, eftersom de inte gäller tolkning utan giltighet, och det är välkänt att endast domstolen är behörig att ogiltigförklara gemenskapens rättsakter. [19]

26. Det andra slaget av mål gäller tolkningsfrågor av mer eller mindre allmän karaktär, det vill säga som avser mer än enbart klassificeringen av en enskild vara.

27. Ett exempel är domen i målet Develop Dr Eisbein. [20] I det målet hänsköts frågor avseende klassificering av kopieringsmaskiner. Frågorna gällde emellertid inte de särskilda tullnumren eller undernumren för kopieringsmaskiner. Det gällde regel 2a i reglerna för tolkning av nomenklaturen i Gemensamma tulltaxan, [21] angående ofullständiga eller ofullbordade produkter. Domstolen ansåg att:

"en vara skall anses som importerad odelad eller delad om beståndsdelarna, det vill säga de delar som kan identifieras som beståndsdelar avsedda att utgöra slutprodukten, uppvisas för tulldeklaration på samma gång, och det tas därvid ingen hänsyn till sammansättningstekniken eller sammansättningsmetodens komplexitet".

28. Jag upprepar att domstolen måste fortsätta att behandla dessa fall, [22] eftersom de verkligen ger upphov till frågor om tolkning och inte om tillämpning.

29. Den tredje typen av fall är den överlägset mest förekommande. En stor majoritet av målen gäller klassificeringen av en viss produkt och kräver att domstolen själv klassificerar produkten. En nyare dom illustrerar detta särdrag väl. I målet Colin och Dupré [23] hänsköt Cour d'appel i Bourges frågor om klassificering av fyra bestämda produkter och frågade till exempel om "röda Pulmollpastiller omfattas av kommissionens förordning (EEG) nr 717/85 av den 19 mars 1985

19 — Dom av den 22 oktober 1987 i mål 314/85, Foto-Frost mot Hauptzollamt Lübeck-Ost (Rec. 1987, s. 4199).

20 — Dom av den 16 juni 1994 i mål C-35/93 (Rec. 1994, s. I-2655).

21 — Se del 1 i avdelning 1a i bilagan till rådets förordning (EEG) nr 950/68 av den 28 juni 1968 om Gemensamma tulltaxan (EGT L 320, s. 1, fransk version; vid översättningen fanns ingen svensk version att tillgå), ändrad genom rådets förordning (EEG) nr 1/72 av den 20 december 1971 (EGT 1972, L 1, s. 1, fransk version; vid översättningen fanns ingen svensk version att tillgå). Se för närvarande del 1, avdelning 1a i bilagan till förordning nr 2658/87, ovan, fotnot 5, i ändrad version.

22 — Se även domar av den 25 september 1975 i mål 28/75, Baupla (Rec. 1975, s. 989), av den 29 maj 1979 i mål 165/78, IMCO-Michaelis (Rec. 1979, s. 1837), av den 3 februari 1982 i mål 248/80, Glunz (Rec. 1982, s. 197) och av den 30 september 1982 i mål 295/81, IFF (Rec. 1982, s. 3239).

23 — Dom av den 14 december 1995 i förenade målen C-106/94 och C-139/94 (REG 1995, s. I-4759).

om klassificering av varor som omfattas av undernummer 17.04 D I eller av kapitel 30 i Gemensamma tulltaxan, 'Farmaceutiska produkter' — 30-4". Liknande frågor ställdes beträffande "gröna Pulmollpastiller", "Sangartelixir" och "Quintonine". I domen lade sig domstolen vinn om att framhålla att det är domstolens uppgift att tolka Gemensamma tulltaxan och Kombinerade nomenklaturen, och inte att avge ett yttrande om klassificeringen av en viss produkt, och att frågorna därför hade förståtts så att de avsåg att klargöra huruvida produkter som dem som avses i frågorna omfattas av vissa bestämda tullnummer. [24] Emellertid döljer domstolens svar på de frågorna knappast att domstolen i själva verket gav sin åsikt om klassificeringen av enskilda produkter. Svaret på till exempel den första frågan var:

"Pastiller såsom röda Pulmollpastiller omfattas, med beaktande av deras sammansättning, utförande och ändamål av nummer 17.04 i Gemensamma tulltaxan."

30. I andra mål lägger sig de hänskjutande domstolarna mer vinn om att utforma sina frågor som tolkningsfrågor. I målet 3M Medica [25] till exempel var den första frågan huruvida uttrycket "ortopediska artiklar" i nummer 9021 i Gemensamma tulltaxan av år 1992 skall tolkas såsom omfattande produkter av det i skälen till beslutet om hänskjutande beskrivna slaget, det vill säga skor avsedda som gånghjälp att bäras vid ett tillpassat gipsförband. Domstolen svarade med att uttala att:

"Sandaler och skor med yttersulor i plast och överdel i textilmaterial eller plast avsedda att bäras på foten utanpå ett gipsförband utgör inte 'ortopediska artiklar' under nummer 9021 i 1992 års kombinerade nomenklatur."

Återigen var det fråga om klassificering av en enskild produkt och även om frågan var utformad som en tolkningsfråga är det svårt att se någon skillnad mellan detta mål och mål som Colin och Dupré. Som en författare uttrycker det, "Bindande rätt åsido är taxeklassificering i huvudsak en fråga om bedömning av faktiska omständigheter med hänsyn till kännetecknen och egenskaperna hos den produkt som skall klassificeras". [26]

24 — Punkt 12.

25 — Dom av den 24 mars 1994 i mål C-148/93 (Rec. 1994, s. I-1123).

26 — P. Vander Schueren, ovan citerat verk, s. 856.

31. En undersökning av de målen visar att domstolen när den avgjorde dem använde ett begränsat antal tolkningsprinciper och tolkningsregler. Jag skall nu komma in på dessa principer. Genom att påminna om dem i sin dom i förevarande mål skulle domstolen kunna ge allmän vägledning som skulle göra det möjligt för de nationella domstolarna att behandla huvuddelen av klassificeringsmålen.

32. För klassificeringen av varor i Gemensamma tulltaxan gäller några grundläggande tolkningsprinciper som domstolen genomgående och konstant har hänvisat till. I rättssäkerhetens intresse och för att möjliggöra kontroll står i allmänhet det avgörande kriteriet för klassificering av varor i förtullningssyfte att finna i varornas objektiva kännetecken och egenskaper, såsom de definieras i de relevanta rubrikerna i Gemensamma tulltaxan och i anmärkningarna till avdelningarna eller kapitlen. [27] Dessutom finns det några rättsakter som utgör viktiga medel för att säkerställa en enhetlig tillämpning av tulltaxan och som kan anses som viktiga hjälpmedel för dess tolkning. Bland dessa rättsakter förekommer anmärkningarna i början av kapitlen i Gemensamma tulltaxan och förklarande anmärkningar till nomenklaturen från rådet för tullsamarbete, [28] klassificeringsblanketter som kommittén för en gemensam tulltaxenomenklatur (för närvarande kallad "nomenklaturkommittén", se artikel 7 i förordning nr 2658/87) [29] och nomenklaturkommitténs klassificeringsyttranden. [30] Emellertid står det också klart att de handlingarna inte är rättsligt bindande och därför får träda tillbaka för bestämmelserna i Gemensamma tulltaxan. [31]

33. Det finns några ytterligare kriterier som skulle kunna, eller inte skulle kunna, vara relevanta i klassificeringssyfte.

34. Ett sådant kriterium är en produkts avsedda användningsområde. I målet Neckermann Versand stod domstolen inför den svårigheten, att "pyjamas" inte definierades i det relevanta tullnumret i Gemensamma tulltaxan och ej heller i någon anmärkning. Domstolen ansåg att, i frånvaron av en sådan definition, de objektiva egenskaperna hos en pyjamas, vilka kan skilja en sådan från andra ensembler, kan sökas endast i den användning för vilken en pyjamas är avsedd (det vill säga att bäras i sängen). [32] Domstolen tillade att, om den objektiva egenskapen kan fastställas vid tiden för tulldeklareringen, det faktum att det kan finnas andra använd-

27 — Se till exempel domarna av den 20 juni 1996 i mål C-121/95, Vobis Microcomputer (REG 1996, s. I-3047), i målet Colin och Dupré, nämnd i fotnot 23, punkterna 21 och 22, av den 17 oktober 1995 i förenade målen C-59/94 och C-64/94, Pardo & Fils and Camicas (REG 1995, s. I-3159), punkt 10, av den 1 juni 1995 i mål C-459/93, Thyssen Haniel Logistic (REG 1995, s. I-1381), punkt 8, av den 9 augusti 1994 i mål C-393/93, Stanner (Rec. 1994, s. 4011), punkterna 14 och 15, och i målet Neckermann Versand, ovan, fotnot 1, punkt 54.

28 — Se ovan, i fotnot 27, nämnda rättsfall.

29 — Dom av den 26 september 1985 i mål 166/84, Thomasdünger (Rec. 1985, s. 3001), punkt 14, och Stanner, nämnd ovan i fotnot 27, punkt 15.

30 — Dom av den 8 december 1987 i mål 42/86, Artimport m. fl. (Rec. 1987, s. 4817), punkt 10. Se även dom av den 15 februari 1977 i förenade målen 69/76 och 70/76, Dittmeyer (Rec. 1977, s. 231), punkt 4.

31 — Domar av den 12 december 1973 i mål 149/73, Witt (Rec. 1973, s. 1587), punkt 3, Dittmeyer, nämnd ovan i fotnot 30, dom av den 11 juli 1980 i mål 798/79, Chem-Tec (Rec. 1980, s. 2639), punkterna 11 och 12, dom i målet Artimport m. fl., ovan, fotnot 30, och Develop Dr. Eisbein, nämnd ovan, punkt 21.

32 — Ovan, i fotnot 1, citerad dom, punkterna 6 och 7.

ningsområden för plagget inte hindrar att det för rättsliga syften klassificeras som pyjamas. [33] I domen i målet Thyssen Haniel Logistic ansåg domstolen på liknande vis att en produkts avsedda användning kan utgöra ett objektivt kriterium för klassificering om produkten och dess användning är oupplösligt ... till varandra och denna koppling kan konstateras på grundval av produktens objektiva egenskaper. [34] Visserligen ansåg domstolen i domen i målet Wesergold att en produkts avsedda användning kan beaktas för dess taxeklassificering endast om det i tullnumret eller den anmärkning som kan hänföras till detta görs en uttrycklig hänvisning till det kriteriet. [35] Detta uttalande skall emellertid läsas mot bakgrund av de särskilda omständigheterna i det målet. Det gällde en produkt som var sammansatt av apelsinjuice och socker, avsedd för framställning av drycker genom att vatten och/eller socker tillsattes. Den nationella domstolen och kommissionen anförde att den produkten inte kunde klassificeras som "fruktjuice med tillsats av socker", eftersom produkten hade blivit olämplig för direkt konsumtion och hade förlorat sin ursprungliga karaktär av fruktjuice. Domstolen förkastade detta argument på den grunden att produkten inte hade förlorat de objektiva egenskaperna hos en "fruktjuice med tillsats av socker". Domen visar därför den ståndpunkten att produktens avsedda användning är relevant endast om klassificering inte kan ske enbart på grundval av produktens objektiva egenskaper. [36]

35. Jämförbara överväganden ligger till grund för användningen av tillverkningsmetoden som kriterium. I domen i målet Jepsen Stahl framhöll domstolen att om Gemensamma tulltaxan allmänt och företrädesvis använder kriterier för klassificering som är grundade på produktens objektiva egenskaper, vilka kan fastställas när tulldeklarering görs, hänvisar den i vissa fall till tillverkningsmetoden. I de fallen blir tillverkningsmetoden avgörande. [37] Emellertid klargörs det i domen i målet Wünsche att, om det inte hänvisas till tillverkningsmetoden i de relevanta tullnumren eller anmärkningarna, den metoden inte skall beaktas. [38]

36. Domstolen har också givit allmän vägledning i mål där produkterna är en blandning av olika beståndsdelar och har genomgått vissa slag av bearbetning. I de fallen måste produkten i fråga innehålla grundproduktens nödvändiga beståndsdelar i proportioner som i huvudsak överensstämmer med dem som grundprodukten har. [39]

37. Slutligen har domstolen också förkastat vissa kriterier såsom irrelevanta i klassificeringssyfte. I domen i målet Post godtog

33 — Se punkt 8.

34 — Ovan nämnd i fotnot 27, punkt 13. Se även domar av den 23 mars 1972 i mål 36/71, Henck (Rec. 1972, s. 187), punkt 4, av den 6 oktober 1982 i mål 37/82, Bevrachtingskantoor (Rec. 1982, s. 3481), punkt 8 och av den 1 april 1993 i mål C-256/91, Emsland-Stärke (Rec. 1993, s. I-1857), punkt 16.

35 — Dom av den 18 april 1991 i mål C-219/89 (Rec. 1991, s. I-1895), punkt 9. Se likaså dom av den 16 december 1976 i mål 38/76, LUMA (Rec. 1976, s. 2027), punkt 7.

36 — Se även dom av den 10 juli 1986 i mål 222/85, Kleiderwerke Hela Lampe (Rec. 1986, s. 2449), punkt 15.

37 — Dom av den 2 augusti 1993 i mål C-248/92 (Rec. 1993, s. I-4721), punkt 10. Se även domar av den 25 maj 1989 i mål 40/88 (Rec. 1989, s. 1395), punkterna 14 och 15, och av den 8 december 1987, Artimport m. fl., citerad ovan, punkterna 12 och 13.

38 — Dom av den 1 juli 1982 i mål 145/81 (Rec. 1982, s. 2493), punkt 7— 13. Se även dom av den 1 juli 1982 i förenade målen 208/81 och 209/81, Palte & Haentjens (Rec. 1982, s. 2511), punkt 6.

39 — Domar i målen Henck, ovan, fotnot 34, punkt 10, Weber, ovan, fotnot 37, punkt 19, och av den 7 maj 1991 i mål C-120/90, Post (Rec. 1991, s. I-2391), punkt 16.

domstolen inte en ändring av ett tullnummer, vilken nomenklaturkommittén vid rådet för tullsamarbete vid tiden för omständigheterna redan hade föreslagit och som senare antogs, eftersom kommittén hade förklarat att en annan klassificering var lämplig före ändringen. [40] I den domen förklarade domstolen också att varken det påstådda handelsbruket eller en eventuell annan tillämpning av reglerna i vissa medlemsstater kunde påverka tolkningen av Gemensamma tulltaxan, som var grundad på tullnumrens ordalydelse. [41] I domen i målet Jepsen Stahl hade svaranden åberopat en europanorm för klassificering av vissa stålprodukter, men domstolen påpekade att europanormerna är standarder som Europeiska standardiseringskommittén har antagit och att de endast gäller definition av stålprodukter och inte har med tulltaxeklassificering att göra. [42] I domen i målet Analog Devices ansåg domstolen att det, även om den tekniska utvecklingen som innebar att integrerade kretsar användes mer allmänt och därför motiverade att en ny tulltaxeklassificering utarbetades, var gemenskapens institutioners uppgift att göra en sådan, och att, då en ändring inte hade skett, tolkningen av Gemensamma tulltaxan inte kunde anpassas till den tekniska utvecklingen. [43] Detta hindrar emellertid inte att den tekniska utvecklingen beaktas vid tolkningen av enskilda tullnummer. Således ansåg domstolen i domen i målet Chem-Tech att "förpackningar" i undernumret "Produkter lämpliga för användning som lim eller klister, förpackade för försäljning... i förpackningar..." skulle tolkas, med beaktande av den relevanta förklarande anmärkningen, med hänsyn till den särskilt snabba tekniska utvecklingen på förpackningsområdet. [44]

38. Dessa tolkningsprinciper, tillsammans med de tolkningsregler som Gemensamma tulltaxan innehåller [45], är tillräckliga för att nationella domstolar självständigt skall kunna avgöra de flesta klassificeringsmål. Ibland kan naturligtvis en mer allmän tolkningsfråga uppkomma då det skulle vara lämpligt att en nationell domstol hänsköt frågan till domstolen. Men om så inte är fallet bör nationella domstolar inte hänskjuta frågor och om de gör det, skall domstolen enligt min uppfattning endast upprepa ovannämnda principer.

39. Om man tillämpar detta tillvägagångssätt i förevarande mål, anser jag att den hänskjutande domstolen kan avgöra målet genom att tillämpa a) principen att en klassificering måste grundas på de objektiva kännetecknen och egenskaperna hos produkterna i fråga och b) principen att en produkts avsedda användning kan utgöra ett objektivt kriterium för klassificering om produkten och dess användning är oupplösligt kopplade till varandra och denna koppling kan konstateras på grundval av produktens objektiva egenskaper.

40 — Nämnd ovan i fotnot 39, punkterna 22 och 23.

41 — Se punkt 24 i domen.

42 — Nämnd ovan i fotnot 37, punkterna 12 och 13.

43 — Dom av den 19 november 1981 i mål 122/80 (Rec. 1981, s. 2781), punkt 12. Se även dom av den 20 januari 1989 i mål 234/87 (Rec. 1989, s. 63), punkt 12.

44 — Dom av den 11 februari 1982 i mål 278/80 (Rec. 1982, s. 439), punkt 14.

45 — Se fotnot 21.

Återhållsamhet och enhetlighet

40. Jag anser naturligtvis att kravet på enhetlig tillämpning av gemenskapsrätten är särskilt starkt i fråga om tullagstiftning på grund av Gemensamma tulltaxans särskilda karaktär. Om vissa slags klädesplagg i en medlemsstat konsekvent betecknades som sovplagg medan samma slags klädesplagg i en annan medlemsstat konsekvent betecknades som andra slags kläder, skulle en snedvridning i handeln uppkomma. En sådan snedvridning är oförenlig med själva idén med en gemensam tulltaxa. Emellertid är jag inte övertygad om att det tillvägagångssätt jag föreslår skulle underminera en enhetlig tilllämpning. Ej heller är jag övertygad om att domstolens hittillsvarande tillvägagångssätt med att överväga varje enskild fråga om tulltaxeklassificering nödvändigtvis bidrar särskilt mycket till en sådan enhetlighet. De frågorna är nämligen ofta väldigt specifika, och även vad gäller de enskilda produkter som domstolen har beaktat medför den tolkning som domstolen gör alltid en viss bedömning från de nationella tullmyndigheternas och domstolarnas sida. Pyjamasexemplet kan åter illustrera detta. Jag är inte alls övertygad om att domstolens definition av pyjamas i domen i målet Neckermann Versand, även om den utan tvekan är korrekt, löser den allmänna frågan om att särskilja pyjamas från andra klädesplagg (särskilt vid växling av klädmode).

41. Med hänsyn till Gemensamma tulltaxans detaljerade karaktär, i det den gäller ett stort antal produkter och således innehåller tusentals tullnummer och undernummer, står det klart att domstolens bidrag till en enhetlig tillämpning av Gemensamma tulltaxan genom att besluta om klassificering av enskilda produkter alltid är minimalt. Det finns för övrigt andra och kanske mer effektiva sätt att säkerställa enhetligheten på tulltaxeklassificeringens område. Som nämnts ovan [46] är kommissionen behörig att anta förordningar om klassificering av särskilda produkter. Sådana förordningar förefaller mig vara bättre medel för att säkerställa både lämplig klassificering och enhetlig tillämpning. Särskilt när det är fråga om tekniska produkter är en förordning som identifierar produktens huvudsakliga egenskaper och tekniska specifikationer, om lämpligt exemplifierade med illustrationer, som sådana förordningar ofta är, och avfattade efter det att experter från medlemsstaterna har rådfrågats, ett lämpligare medel att åstadkomma enhetlighet än domstolsavgöranden.

42. Det kan även tänkas att den föreslagna återhållsamheten bidrar mer till enhetligheten än det nuvarande tillvägagångssättet att ge specifika svar på specifika frågor om klassificering. Genom att domstolen sammanför de olika tolkningsprinciper och tolkningsregler som finns i dess rättspraxis får dess avgöranden utan tvekan avsevärt större betydelse än om de endast avser den särskilda frågan om sovplagg. Om framtida rättspraxis

46 — Se punkt 24.

koncentrerar sig på allmänna tolkningsfrågor är det tydligt att domstolen genom att ge allmän vägledning till tullmyndigheterna ytterligare skulle bidra till en enhetlig tolkning av Gemensamma tulltaxan. Omvänt kan, som jag har framhållit, avgöranden i mycket specifika frågor ge upphov till fler, ännu mer specifika frågor, vilkas lösning på något stadium måste lämnas till nationella domstolar eller till lagstiftaren.

43. Jag vill kort nämna ytterligare två frågor.

44. För det första tror jag inte att mitt förslag är alldeles nytt, även om det uppenbarligen avviker från domstolens tidigare tillvägagångssätt i klassificeringsmål. Som redan nämnts är domstolens inställning till tolkningsfrågor pragmatisk, och domstolen försöker att så långt som möjligt hjälpa de nationella domstolarna att lösa tvister om en fråga i gemenskapsrätten. I praktiken är domstolens svar, som väntat, mer specifikt när frågan är mer konkret. När den hänskjutna frågan är mer abstrakt svarar domstolen i mer allmänna ordalag och framlägger de villkor som gemenskapsbestämmelserna i fråga föreskriver, och den tillägger ofta att det är den nationella domstolens uppgift att med hänsyn till omständigheterna avgöra om dessa villkor är uppfyllda.

45. Det står därför klart att domstolen aldrig har försökt att helt träda i de nationella domstolarnas ställe och att den av tradition låter vissa angelägenheter avgöras av den hänskjutande domstolen. Om det står öppet för domstolen att omformulera frågor och ge svar som i vissa fall avsevärt skiljer sig från ordalagen i den hänskjutna frågan för att koncentrera sig på de relevanta gemenskapsrättsliga frågorna, förefaller det mig också stå öppet för domstolen att vara återhållsam och begränsa sig till mer allmänna tolkningsfrågor.

46. För det andra skall den föreslagna återhållsamheten inte nödvändigtvis begränsas till tulltaxeklassificering. Det kan mycket väl finnas andra områden där en liknande inställning skulle vara lämplig. På detta stadium tror jag inte att det kan göras något systematiskt försök att definiera dessa områden. Jag skall begränsa mig till att nämna tre exempel.

47. Det första exemplet är klassificering av gods som avfall enligt gemenskapslagstiftningen om avfall. Domstolen har mottagit ett stort antal hänskjutna frågor i detta ämne, och den har formulerat ett stort antal princi-

per i rättspraxis. [47] Det stadium kommer snart att nås då domstolen har gått så långt den kan i att hjälpa de nationella domstolarna genom att ge allmänna kriterier och då det inte är meningsfullt för den att driva sin rättspraxis längre. Den kan då besvara framtida hänskjutna frågor angående olika varor genom att hänvisa till tidigare rättspraxis och uttala att det är de nationella domstolarnas uppgift att på grundval av denna rättspraxis avgöra om godset i fråga är avfall.

48. Det andra exemplet är av ett annat slag, men det underliggande problemet är likartat. Rådets direktiv 77/187/EEG av den 14 februari 1977 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om skydd för anställdas rättigheter vid överlåtelse av företag, verksamheter eller delar av verksamheter [48] har givit upphov till ett stort antal hänskjutna frågor beträffande innebörden av "överlåtelse" av företag etc. Domstolen har avgivit en rad avgöranden i frågan, senast i domen i målet Süzen. [49] Dessa avgöranden innehåller detaljerad ledning till de nationella domstolarna både beträffande de kriterier som skall användas och beträffande hur dessa kriterier skall bedömas. Det förefaller tveksamt om det skulle vara till någon nytta om rättspraxis utvecklades ytterligare.

49. Det tredje exemplet är hämtat från mervärdesskatteområdet. Återigen är det underliggande problemet likartat, även om området är ett helt annat. Domstolen har konfronterats med frågan hur beskattningsunderlaget skall bestämmas vid transaktioner som inbegriper kuponger av olika slag. [50] Teoretiskt kan det finnas ett nästan oändligt antal olika sådana transaktioner som skulle kunna vara föremål för framtida hänskjutanden. Det kan emellertid vara tillräckligt att domstolen erinrar om den grundläggande principen att mervärdesskatt skall betalas på det belopp som den skattskyldige faktiskt har erhållit för sin leverans och att uttala att det är de nationella domstolarnas uppgift att på grundval av den principen avgöra hur beskattningsunderlaget skall fastställas.

50. Mer allmänt är min uppfattning att syftet med artikel 177 bäst tjänas om det finns ett verkligt behov av enhetlig rättstillämpning i hela gemenskapen på grund av att frågan har allmänintresse, och att detaljerade svar på specifika frågor inte alltid befrämjar en sådan enhetlig tillämpning. Sådana svar kan ha som enda verkan att ytterligare frågor uppkommer. Den fråga som uppkommer i ett enskilt mål har naturligtvis alltid en specifik tillämpning, men vanligtvis är det uppenbart huruvida den också har allmän betydelse utöver det enskilda fallet. Domstolens uppgift enligt artikel 177 är enligt min mening inte endast att ge den nationella domstolen ett korrekt

47 — Se beträffande senaste rättspraxis dom av den 25 juni 1997 i mål C-304/94, C-330/94, C-342/94 och C-224/95, Tombesi m. fl (REG 1997, s. I-3561).

48 — EGT L 61, s. 26.

49 — Dom av den 11 mars 1997 i mål C-13/95 (REG 1997, s. I-1259).

50 — Se domarna av den 24 oktober 1996 i mål C-288/94, Argos Distributors (REG 1996, s. I-5311) och i mål C-317/94, Elida Gibbs (REG 1996, s. I-5339).

svar i ett enskilt fall utan att avge avgöranden av allmän betydelse.

Återhållsamheten och skyldigheten för den domstol som är sista instans att besluta om hänskjutande

51. Artikel 177 i fördraget skiljer mellan domstolar i medlemsstaterna som enligt andra stycket har befogenhet att hänskjuta frågor om gemenskapsrätt till domstolen och domstolar i medlemsstaterna mot vilkas avgöranden det inte finns något rättsmedel enligt nationell rätt och som enligt tredje stycket är skyldiga att hänskjuta sådana frågor.

52. Hänskjutandet i förevarande mål har gjorts av Bundesfinanzhof, som måste betraktas som en domstol som är sista instans och därför, enligt tredje stycket i artikel 177 i fördraget, skyldig att besluta om hänskjutande. Frågan uppkommer därför, med hänsyn till den åsikt jag ovan har uttryckt, vilken omfattning denna skyldighet har i ett mål som det förevarande.

53. I artikel 177 anges klart att en domstol som är sista instans kan vara tvungen att hänskjuta även i fall då en lägre instans med rätta har ansett att det var olämpligt att hänskjuta frågan. Det går således inte endast på grund av att ett hänskjutande av en domstol i lägre instans inte var lämpligt att dra slutsatsen att ett hänskjutande av en domstol som är sista instans inte är obligatoriskt.

54. Det förefaller mig emellertid vara så att, om en fråga om gemenskapsrätt är en sådan fråga beträffande vilken, enligt min mening, ett avgörande från domstolen inte skall begäras, eftersom det skall lämnas till domstolarna i medlemsstaterna att avgöra frågan, den domstol som är sista instans inte kan betraktas som skyldig att hänskjuta frågan.

55. Även om domstolen ännu inte har antagit detta synsätt, finns det stöd för detta i domstolens rättspraxis:

"Inom ramen för artikel 177, vars syfte är att säkerställa en enhetlig tolkning och tillämpning av gemenskapsrätten i alla medlemsstater, har tredje stycket särskilt till ändamål att förhindra att det i någon medlemsstat uppstår en inhemsk rättspraxis som inte står i överensstämmelse med gemenskapsrättsreglerna." [51]

51 — Domar av den 24 maj 1977 i mål 107/76, Hoffmann-La Roche (Rec. 1977, s. 957), punkt 5, och av den 27 oktober 1982 i målen 35/82 och 36/82, Morson och Jhanjan (Rec. 1982, s. 3723), punkt 8.

Hänvisningen till "en inhemsk rättspraxis" visar att domstolen hade i åtanke en allmän tolkningsfråga som hade relevans utanför det enskilda fallet.

56. Den ledande domen vad avser omfattningen av den skyldighet som föreskrivs i artikel 177 är domen i målet CILFIT och Lanificio di Gavardo. [52] I det målet ansåg den italienska domstol som är sista instans, Corte Suprema di Cassazione, att det inte rådde något tvivel om hur den huvudsakliga gemenskapsrättsliga frågan skulle besvaras. Den fråga som hade hänskjutits var huruvida skyldigheten att hänskjuta frågor enligt tredje stycket i artikel 177 var beroende av att den nationella domstolen finner att det föreligger "ett rimligt tvivel om tolkningen". I sitt svar på frågan påminde domstolen först om att ett hänskjutande kan vara obehövligt (men fortfarande tillåtet) om domstolen i tidigare rättspraxis har behandlat frågan.

57. Domstolen uttalade då att:

"[D]en korrekta tillämpningen av gemenskapsrätten [kan] vara så uppenbar att det [inte] finns utrymme för något rimligt tvivel om hur frågan skall avgöras. Innan den nationella domstolen drar den slutsatsen att så är fallet, måste den vara övertygad om att saken är lika uppenbar för domstolarna i de övriga medlemsstaterna och för EG-domstolen. Endast om dessa villkor är uppfyllda, får den nationella domstolen underlåta att föra frågan vidare till EG-domstolen och i stället avgöra den på eget ansvar.

Huruvida en sådan möjlighet föreligger skall dock bedömas med beaktande av gemenskapsrättens särdrag och de särskilda svårigheter som dess tolkning medför.

Till en början skall hänsyn tas till att gemenskapsrättens bestämmelser är avfattade på flera språk och att de olika språkversionerna är lika giltiga. En tolkning av en gemenskapsrättslig bestämmelse kräver följaktligen en jämförelse av de olika språkversionerna.

Vidare skall det, även om de olika språkversionerna helt överensstämmer med varandra, beaktas att gemenskapsrätten använder en egen, särskild terminologi. Det skall för övrigt understrykas att de rättsliga begreppen inte nödvändigtvis har samma innehåll i gemenskapsrätten och i de olika nationella rättsordningarna.

Slutligen måste varje gemenskapsrättslig bestämmelse sättas in i sitt sammanhang och

52 — Nämnd i fotnot 10.

tolkas mot bakgrund av gemenskapsrätten som helhet, med hänsyn tagen till gemenskapsrättens syften och dess utvecklingsstadium vid den tidpunkt då den ifrågavarande bestämmelsen skall tillämpas."

58. Domstolen uppställde således stränga villkor som skulle uppfyllas innan en domstol som var sista instans kunde befrias från sin skyldighet att hänskjuta frågor. Men blotta faktum att domstolen uppställde sådana stränga villkor kan föra till antagandet att domstolen återigen hade i åtanke rättsfrågor av allmänt intresse och behovet att undvika att "en rättspraxis" som inte överensstämde med gemenskapsrätten utvecklades. I domen i målet CILFIT och Lanificio di Gavardo bedömde domstolen inte, och den behövde inte bedöma, huruvida alla gemenskapsrättsliga frågor, även om de var detaljerade och specifika, skulle vara underkastade de villkor som uppställdes i domen. Den huvudsakliga frågan i målet var en fråga av allmän betydelse, nämligen huruvida en fast avgift för hälsovårdsmyndigheternas kontroll av importerad ull skulle betalas. Om domen i målet CILFIT och Lanificio di Gavardo skulle tillämpas strikt, skulle alla gemenskapsrättsliga frågor, däribland alla frågor om tulltaxeklassificering, obligatoriskt hänskjutas av alla domstolar som var sista instans.

59. Visserligen finns det inte något i domen i målet CILFIT och Lanificio di Gavardo som ger anledning att tro att den inte är avsedd att gälla alla gemenskapsrättsliga frågor. Emellertid är det, även om det skulle vara det korrekta synsättet när målet CILFIT och Lanificio di Gavardo avgjordes, nödvändigt att tolka artikel 177, liksom alla andra allmänna bestämmelser i gemenskapsrätten och särskilt bestämmelserna i fördraget mot bakgrund av utvecklingen i övrigt. Även i domen i målet CILFIT och Lanificio di Gavardo hänvisas det nämligen, som vi har sett, till "[gemenskapsrättens] utvecklingsstadium vid den tidpunkt då den ifrågavarande bestämmelsen skall tillämpas".

60. Om man godtar att artikel 177 tolkas mot bakgrund av utvecklingen i övrigt, förefaller det mig omöjligt att bortse från utvecklingen i ett flertal hänseenden, av vilka åtminstone somliga bör påverka tolkningen av artikel 177 i dag. Gemenskapsrätten har på senare tid utsträckts till att omfatta många nya områden, och lagstiftningen har ökat avsevärt. Det förefaller därför alltmer troligt att ett tillgripande i övermått av förhandsavgöranden kan skada kvaliteten, konsekvensen och även tillgängligheten av rättspraxis och därför kan få en effekt som står i motsats till det slutliga målet, att tillförsäkra en enhetlig tillämpning av lagstiftningen i hela Europeiska Unionen.

61. Även om dessa överväganden skulle betraktas som huvudsakligen pragmatiska frågor snarare än principfrågor, är en annan utveckling som utan tvekan har betydelse det faktum att det på senare år har uppstått en rättspraxis som har utvecklats av domstolen som de nationella domstolarna kan använda

som ledning för att lösa nya gemenskapsrättsliga frågor. Erfarenheten har, särskilt på många tekniska områden, visat att rättspraxis numera ger tillräcklig ledning för att nationella domstolar — särskilt specialdomstolar — själva skall kunna avgöra många mål utan att behöva hänskjuta någon fråga. Jag har ovan försökt visa att denna utveckling kan drivas längre på tulltaxeklassificeringsområdet.

62. Om vidare skyldigheten för de domstolar som är sista instans tolkas alltför strikt, kommer verkningarna av denna skyldighet att i allt högre grad bli olika i olika medlemsstater, om dock endast av det skälet att de har mycket olika domstolssystem. I vissa medlemsstater avgör de domstolar som är sista instans tiotusentals mål om året, och i andra medlemsstater — Förenade kungariket till exempel — avgör den domstol som i de flesta fall är sista instans — House of Lords — mindre än hundra mål om året. Ett avsevärt större antal hänskjutanden kommer därför från vissa medlemsstater än från andra. Om emellertid endast mål som ger upphov till en fråga av allmän betydelse hänskjuts till domstolen, är det troligt att en mer balanserad rättspraxis — och en mer balanserad utveckling av rättspraxis — kommer att följa.

63. Slutligen vill jag nämna att det ibland har förespråkats en strikt tolkning av skyldigheten att hänskjuta frågor mot bakgrund av enstaka fall då de domstolar som är sista instans inte bara har underlåtit att hänskjuta, utan har tolkat gemenskapsrätten på ett sätt som föreföll uppenbart felaktigt. [53] Det förefaller mig emellertid oproportionerligt att grunda en allmän teori beträffande artikel 177 på enstaka tillfällen av vad som kan innebära dess felaktiga tillämpning. En sådan teori kan i vilket fall som helst inte lösa problemet, om den nationella domstolen avsiktligt antar ett annat synsätt. En sådan teori skulle kräva "användning av slägga utan att därför knäcka nöten".

64. För att därför återgå till de villkor som uppställs i domen i målet CILFIT och Lanificio di Gavardo, anser jag att de inte behöver tas under förnyat övervägande (utom möjligen på en punkt), eftersom de hänför sig endast till fall då ett hänskjutande verkligen är lämpligt för att uppnå syftet med artikel 177, nämligen när det rör sig om en allmän fråga och när det finns ett verkligt behov av en enhetlig tolkning.

65. Den punkt på vilken villkoren i domen i målet CILFIT och Lanificio di Gavardo enligt min uppfattning kan tas under förnyat övervägande eller utvecklas är uttalandet att

53 — Se även generaladvokat Capotortis förslag till avgörande i målet CILFIT och Lanificio di Gavardo, nämnt i fotnot 10, samt Anderson, *References to the European Court*, 1995, London, s. 167—170.

"en tolkning av en gemenskapsrättslig bestämmelse kräver ... en jämförelse av de olika språkversionerna". Även om det uttalandet föregicks av påpekandet att "de olika språkversionerna är lika giltiga", tror jag inte att domen i målet CILFIT och Lanificio di Gavardo skall anses kräva att de nationella domstolarna undersöker varje gemenskapsrättslig bestämmelse på alla de officiella gemenskapsspråken (nu elva — eller tolv om det är fråga om fördragen och vissa andra grundläggande texter). Detta skulle i många fall innebära en oproportionerlig ansträngning från de nationella domstolarnas sida. Vidare förefaller det inte vara vanligt att domstolen hänvisar till samtliga språkversioner av de gemenskapsrättsliga bestämmelserna även om den har långt bättre möjligheter att göra detta än de nationella domstolarna. Blotta faktum att det finns flera språkversioner är ytterligare skäl för att inte inta en överdrivet bokstavlig hållning beträffande tolkningen av gemenskapsrättsliga bestämmelser och för att lägga större vikt vid bestämmelsernas sammanhang och allmänna system och vid deras föremål och syfte. Den hänvisning som görs i domen i målet CILFIT och Lanificio di Gavardo skulle, enligt min åsikt, snarare betraktas som en nödvändig försiktighetsåtgärd mot att inta en alltför bokstavlig hållning vid tolkningen av gemenskapsrättsliga bestämmelser och som ett inskärpande av ståndpunkten att de skall tolkas med hänsyn till sitt sammanhang och syfte, såsom uttalas i inledningen, snarare än enligt endast ordalydelsen. Ordalydelsen kan bli särskilt missvisande i fall då juridiska termer kan tänkas ha olika betydelse i gemenskapsrätten och i medlemsstaternas rättsordningar.

Förslag till avgörande

66. På grund av vad som ovan har anförts anser jag att den fråga som Bundesfinanzhof har hänskjutit för förhandsavgörande skall besvaras enligt följande:

För att klassificera nattlinnen enligt Gemensamma tulltaxan skall de nationella domstolarna tillämpa principen att klassificeringen skall grundas på de objektiva kännetecknen och egenskaperna hos produkten i fråga samt principen att en produkts avsedda användning kan utgöra ett objektivt kriterium för klassificering, om produkten och dess användning är oupplösligt kopplade till varandra och denna koppling kan konstateras på grundval av produktens objektiva egenskaper.